קובעי העיתים: הצצה לעולמם של מגידי שיעורים ושל אנשי צ

הדף היומי שלי

הרה"ג נפתלי צבי פרוש (יו"ר 'דגל ירושלים') מספר על השיעור במלון המרכז שנמשך כמעט 90 שנה, הרה"ג חיים הורביץ (רב השכונות בצפון ת"א וראש ישיבת 'דרך הישר') נזכר בטייס שהגיע היישר ממתקפה בלבנון, חנוך וסרצוג-סהר (סוכן ביטוח תל-אביבי) מציג את ארון הספרים שלו, הרב אייל כהן (מג"ש, מאורות הדף היומי) מתכוון לחנוך בית כנסת בבנק, משה אבוטבול (ראש עיריית בית שמש) עושה הקבלה בין הלימוד לעבודתו הציבורית, סא"ל הרב רם משה ראב"ד (רב חיל האוויר) מרביץ תורה בחיילים, אריה ברונר (זמר ומקים השיעור לאמנים) מספר על הקמת השיעור, הרב צבי הורביץ (מג"ש בבתי הכלא 'מעשיהו' ו'איילון') מכונה רב השוטרים והגנבים, ח"כ ניסים זאב הבטיח לרעייתו להמשיך בהתמדתו ■ וגם: הרה"ג מרדכי גנוט (מחבר לוח 'דבר בעתו'), יוסל'ה אייזנבך (מחנך ובדחן), יואל גולדשטיין (מעצורי יפן), שמואל יצחקי (חבר מועצת עיריית ירושלים) ופנחס גרוס (סגן ראש עיריית אלעד) מספרים על הדף היומי שלהם

רבבות מסיימי 'הדף היומי' מכל רחבי העולם חוגגים השבוע את יום חגם הגדול, סיום הש"ס במסגרת הדף היומי. המפעל העצום אותו הגה ויזם המהר"ם שפירא מלובלין, ראש ישיבת 'חכמי לובלין', תוסס מאי פעם. אלפים רבים של שיעורים בכל רחבי העולם לא מפסיקים להיפתח.

בפרויקט המיוחד הבא שוחחנו עם מספר אישים שהדף היומי מהווה מרכז יומם. חלקם מוסרים שיעורים במקומות לא שגרתיים במשך שנים, חלקם לומדים 'פשוטים' שהדף היומי חולל בהם מהפכה אישית, וחלקם אישי ציבור שמעניין במיוחד לשמוע מהם על השילוב בין העשייה הציבורית האינטנסיבית לבין השעה הקבועה, המוקדשת ללימוד הדף היומי, עליה לא יוותרו.

הרה"ג נפתלי צבי פרוש
יו"ר 'דגל ירושלים'
השיעור הבינלאומי

הרב פרוש מוסר מספר שיעורים במשך עשרות שנים. כך למשל, שיעור הדף היומי במלון המרכז 'פרימה פאלאס', נמסר על ידו במקום מזה 37 שנים, כאשר במתכונת זו של הדף היומי הרגיל הוא נמסר כבר 9 שנים.

"השיעור התחיל בהתחלה, לפני 37 שנים", מספר הרב פרוש, "כשיעור של פעם בשבוע בדף גמרא, שלא לפי סדר בדף היומי. וכך למדנו שנים רבות עם הלומדים דף גמרא כל שבוע, עד שלפני כ-9 שנים המשתתפים החליטו לעשות את השיעור לשיעור יומי קבוע.

"הכי מעניין אצלנו, שזה אולי השיעור הכי מקיף מבחינת אנשים מכל העולם. כי באים למלון מכל העולם אנשים קבועים בימים מסוימים במהלך השנה, ואוחזים איתנו מיד באותו הדף, הדף היומי. וכך יושבים זה לצד זה יהודי מאוסטרליה, יהודי מארה"ב, יהודי מגרמניה והקבועים מירושלים, וכולם אוחזים יחדיו באותו הדף, וזה היופי של השיעור".

השיעור נמסר מידי יום בשבע בבוקר, "כשאין חתונות או אירועים", כהגדרתו של הרב פרוש. ישנו אדם אחד שנשאר מתחילת השיעור, לפני 37 שנים, ועד היום, כאשר השיעור כמובן גם מתחדש תמיד, ובאים אליו עוד ועוד אנשים עם השנים.

לבד מהשיעור המיוחד הזה, הרב פרוש מוסר שיעור בדף היומי הרגיל כבר מחזור חמישי, מתחילת תשמ"ג לפני כ-30 שנה, שיעור הנמסר בבית הכנסת 'זכרון ביתיה'.

"הרב החסיד יהודה זוננשטיין", מספר הרב פרוש, "היה ממשתתפי השיעור הזה, והוא היה בראש השנה שנת תרפ"ד בבית מדרשו של הרב"ה ה'אמרי אמת' מגור, כאשר הוא אמר: אני נכנס לבית המדרש ללמוד את הדף הראשון של הדף היומי".

הרה"ג חיים הורביץ במסירת שיעור

היהודי הזה כבר נפטר כבר לפני כעשרים שנה. "ההרגשה כעת היא שאלה שמסיימים ומתחילים איתנו, בעז"ה אנו מקווים גם הלאה שיהיו וילמדו איתנו בבריאות איתנה גם את כל המחזור הבא, ושנזכה להגדיל תורה ולהאדירה".

הרה"ג חיים הורביץ
רב בצפון ת"א, ר"י 'דרך הישר'
הטייס שהפתיע

"מי שהכניס אותי אל הדף היומי", מספר הרב הורביץ, "הוא הגרח"ד קובלסקי, יו"ר 'מאורות הדף היומי'. הוא פנה אליי לפני שנים ואמר לי שיש לו בשבילי מקום טוב שהוא רוצה שאמסור בו שיעורים, וקישר אותי לרב רם-ראב"ד שפעל רבות בחיל האוויר לתורה ויראת שמים. לפני שבע וחצי שנים התחלתי למסור שיעור במסכת ברכות דף ב', בבית הכנסת ב'מגדל הכנרית' בקריה בת"א.

"הכניסה לא הייתה פשוטה", מתאר הרב הורביץ, "בכל זאת, להכניס מישהו שהוא לא חייל לתוככי מקום מאובטח שכזה, והרב ראב"ד דאג לכך וב"ה השיעור תפס תאוצה, עד שלא היה מקום בבית הכנסת".

מאוחר יותר פתח הרב הורביץ שיעור נוסף בחברת מחשבים והחל למסור גם את 'שיעור האמנים' בב"ב במשך כמעט שנתיים. "לדעתי זהו השיעור היחיד, כמעט, שהוא בשעות בהן כמעט אין תורה בישראל, בין רבע לשתיים לרבע לשלוש בצהריים, זמן ההפסקות בישיבות ובכוללים. בשיעור הזה למדו זמרים, צלמים, מלחינים ומעבדים, ומי שנכנס לשיעור יכול היה לסגור חתונה מתחילתה ועד סופה".

כאשר בנו את מגדל הכנרית המחודש בקריה, לאחר שנוכחו שבית הכנסת צר מלהכיל בעקבות הדף היומי, הגיעו להחלטה שבית הכנסת החדש שייבנה יהיה גדול מאד עם הרבה יותר מקומות, ואכן עמדו בזה.

"כשהתחלנו את סדר נזיקין, עברנו לביהכנ"ס הגדול, שהוא מקום מפואר מאד וב"ה התרבו ספסלי ביהמ"ד. ממש חלה מהפכה ברמה הרוחנית אצל כמה וכמה משומעי השיעור, בפרט אחרי שהגרח"ד קובלסקי החדיר גם את לימוד ה'הלכה היומית' בהוראת גדולי הדור, ובכל יום נלמדות שתי הלכות הנגזרות מהדף היומי.

"מסתבר שהלומדים חזרו הביתה והתחילו לשנות דברים. אמרו לי כמה מהשומעים שביתם ממש נהפך להיות מדקדק בהלכות, בזכות הדף היומי. אני יודע על רעייתו של אחד מהלומדים שלא הסכימה לשים פלטה בשבת, ובזכות הבעל שסיפר בכל יום מה שלמד, התחילו להקפיד על איסור 'מבשל' ולשים פלטה. הלימוד ממש זרע מהפכות בבתים של יהודים שהתקרבו לקב"ה, כמו שאומר הקב"ה 'הלוואי אותי עזבו ותורתי שמרו' - שהמאור שבה מחזירם למוטב".

"בשיעור שבקריה", מוסיף הרב הורביץ, "היו כמה טייסים בכירים שהשתתפו בשיעור בתקופת מלחמת לבנון השניה, ומטבע הדברים היו אז כמה מקומות חסרים בשיעור, של אלה שנאלצו לעזוב את הלימוד בשל המלחמה. אחד הטייסים הבכירים שהיו לו כמה ימי תקיפה רצופים בלבנון, חזר לשיעור מיד בתום התקיפה, עוד עם הסרבל של הטייס, עוד לפני שאמר שלום בבית.

"אין ספק שזו הייתה התרגשות לא רגילה גם בקרב התלמידים, וגם אצלי, מוסר השיעור. הטייס סיפר בסוף השיעור שהוא עשה כבר הרבה תקיפות כטייס, ושהוא לא יכול להשוות את כושר השיפוט שלו לפני ואחרי שהתחיל ללמוד את הדף היומי.

"התורה, הוא אמר, נסכה בו חכמה ויכולת שיפוט ברגעים הכי קריטיים וקשים, בגלל הדקויות שלמד בגמרא ופיתוח המח שהגמרא עשתה לו. את המשפט הזה שמעתי באחד מסיומי המסכת שעשינו, גם ממפקד חיל האוויר דאז אליעזר שקדי, שאמר שהוא מוכרח לומר שהוא מקבל תגובות מהרבה מאד טייסים, נווטים ומתכנני מזל"טים

למיניהם, שמאז שהוקם השיעור של הדף היומי - היכולת, כושר השיפוט וההצלחות שלהם, שונות להפליא ואי אפשר להשוות אותם למה שהיה לפני כן".

חנוך וסרצוג-סהר
סוכן ביטוח, תל-אביב

שוטנטשיין ב-4 לפנות בוקר

חנוך וסרצוג-סהר, הוא סוכן ביטוח מפורסם מתל-אביב, ששולח את ידו גם בעוד עסקים שונים מעבר לעסקי הביטוח. את יומו, לא רבים מלקוחותיו יודעים, הוא מתחיל כבר בשעה 4 בבוקר. מדוע? בוודאי נקל לכם לנחש, כדי להספיק ללמוד את הדף היומי.

"הדרך היחידה שלי לקבוע עיתים לתורה ולעמוד בזה", הוא אומר לנו, "הייתה לקבוע את זמן הלימוד ל-4 בבוקר. ניסיתי כל דרך אחרת ללמוד במהלך היום, ואמנם עמדתי בזה, אך השעות האחרות היו קשות לי, כי הייתי צריך לעשות השלמות אחר-כך, או לישון בלילה מאוחר, ואילו בשעה הזו של 4 בבוקר, אני לומד הרבה יותר טוב גם מבחינת הריכוז.

"ולכן באמת ארגנתי את עצמי ב-3 השנים האחרונות, ואני קם מידי בוקר על ידי 'שעון ביולוגי', בשעה 4. אני מודה על כך באמת לה' יתברך, שללא שום מערכת חיצונית אני מתעורר בכל בוקר בשעה הזו כמו אוטומט. סדר היום שלי בזמן הזה הוא שאני קם למעשה ברבע ל-4, וב-4 ועשרה אני כבר לומד את הלימוד היומי, ואני מספיק ב"ה ללמוד מידי יום את הדף כולו בגמרות שוטנשטיין.

"בחדר שלי בניתי ארון מיוחד לכל ה-73 כרכים של הגמרות המבוארות הללו של שוטנשטיין, וב"ה אני נהנה גם מזה שאני מבצע את המשימה שהטלתי על עצמי, וגם כמובן מהעניין הזה שעצם הלימוד נותן לי הנאה, וגם ריכוז מחשבתי שיש לי על ידו כבר בבוקר. רק בשעה 6 אני הולך להתפלל, לאחר שאני מספיק גם ללמוד מפרשת-השבוע", אומר סהר בסיפוק.

למעשה, הוא התחיל ללמוד את הש"ס מעט לפני תחילת המחזור הנוכחי, כך שבשבועות האחרונים הוא כבר ציין את סיום הש"ס שלו, בחגיגה מיוחדת.

הרב אייל כהן
מג"ש, מאורות הדף היומי

להיות ראשון זה מחייב

"אני מוסר שיעורים בדף היומי כבר מתחילת המחזור הקודם ועוד לפני כן", אומר הרב כהן, "בסך הכול 9 שנים. את מסירת השיעורים במחזור שהסתיים כעת התחלתי דרך 'מאורות הדף היומי' בראשותו של הגרח"ד קובלסקי, ובמסגרת זו אני מוסר כבר שבע וחצי שנים, מתחילת המחזור, שלושה שיעורים יומיים קבועים - בבניין המשטרה

ח"כ ניסים זאב

בת"א, במשרדי הנהלת בנק הפועלים בת"א ובמשרד עורכי הדין של חיים מן.

"השיעור בבנק הפועלים נמסר בבית ההנהלה הראשית, ברחוב הנגב בת"א. זה התחיל שם משיעור קטן, והדברים התגלגלו בצורה כזו, עד אשר בנינו בית כנסת במקום - בעקבות השיעור.

"לא מזמן אף ערכנו הכנסת ספר תורה. כעת, ב"ה, בית הכנסת נמצא בשיפוצים, כי הולכים להכפיל את הגודל שלו כך שיהיה שם מקום למאה מתפללים, ובנוסף לכך רכשנו למקום עוד ס"ת תורה, הפעם אשכנזי. התכנון הוא לעשות את פתיחת בית הכנסת, סיום הש"ס והכנסת ספר התורה החדש - בעשרת ימי תשובה.

"לשם יגיעו רבנים חשובים, וכמובן הרה"ג רבי חיים דוד קובלסקי, יו"ר מאורות הדף היומי, שהכל מגיע ממנו. חייבים לציין את מנהל הרכש יואל כהן וחבר ההנהלה לשעבר דוד לוזון, שעשו גם הם הכל למען השיעור וביסוסו".

בשיעור בבנק הפועלים, מספר הרב כהן, משתתפים מאנשי ההנהלה ועד אנשי המחשבים הפשוטים, לא כולם שם דתיים. "שמונים אחוז מהמשתתפים דתיים", אומר הרב כהן, "אבל יש גם הרבה שרוצים להתחבר ולהתקרב ובאים, מה שגרם לכך שהיום יש שם כבר שני מניינים למנחה ומניין אחד קבוע לשחרית. נוצר שם ממש מקדש מעט, שסביבו אנשים מסתובבים. כל היום ביהכנ"ס פתוח, ואנשים באים להניח תפילין".

בעקבות השיעור במטה המשטרה, קרה משהו מיוחד נוסף. "גם השיעור במשטרה, שגם בו משתתפים שוטרים פשוטים וקצינים בכירים, נותן להם המון.

"בעקבות השיעורים במשטרה, ביקשו ממני להעביר שיעורים אחרים גם לשוטרות, ואכן התחלנו בזה לפני שנה. אחת הקצינות שבאה לשיעור, התחזקה ולאחר תהליך מתמשך היא חזרה בתשובה.

"בערב אני מקיים פעילות תורנית ברעננה, והיא רצתה להביא לשם את בנה לשמוע שיעורים, למרות שהיא גרה בראשל"צ. אחרי תקופה של חודשיים היא אמרה לי: אני רוצה להביא לכאן את כל החברים של בני, אך קשה להביא אותם לרעננה. אז אמרתי לה: בואי ותפתחי שיעור בראשל"צ. השיעור אכן נפתח עד מהרה, ושם קיימת המדרשה הכי גדולה, אליה מגיעים 50 בני נוער חילוניים לגמרי, לשם אנו מביאים בכל שבוע רבנים גדולים שמוסרים שיעורים תורניים ושיעורי גמרא, שלחלקם הגיעו 150 נערים. רבים מהם הלכו לישיבות בעקבות הפעילות, וכל זאת בעקבות השיעור בדף היומי במשטרה".

משה אבוטבול
ראש עיריית בית שמש

לומד להתייחס לכל נושא

"אני משתדל מאד להגיע וללמוד בשיעורי הדף היומי בבית המדרש שלי, שבו בעז"ה יתקיים השבוע סיום גדול בהשתפות כל רבני העיר, וכמובן אף אגיע לסיומי המסכתות הנלמדות במסגרות של שאר שיעורי הדף היומי בעיר", אומר אבוטבול.

איך מקבלים הלומדים בשיעור, שאיתם סביב השולחן יושב ראש העיר בכבודו ובעצמו, שאלנו. "משתתפי השיעור מקבלים את זה בצורה שמעוררת, מבחינתם, השתאות והבנה, לראות שגם אני מבין שעיקר חיותו של עם ישראל מעבר לכל דבר, זה קודם כל לימוד התורה ועמל התורה. את הדברים האלה גם הסברתי השבוע ל-200 קצינים שבאו איתי לביקור בישיבת פוניבז'.

"אמרתי להם שהישיבה והתורה הן לב לבו של העם היהודי. הוספתי ואמרתי כי הישיבה היא כוורת והתורה היא דבש. מי שלא יודע מה זה דבש, שואל שאלות, אך מי שמבין עד כמה זה מזין ובריא אין לו אף שאלה.

"אני מבין היטב את זה שללא כח התורה, אי אפשר להפעיל את העולם. ואני שמח תמיד

לראות שמכל סוגיות הגמרא, אני מקבל המון תשובות לשאלות שאני נתקל בהן ביום יום, נושאים ציבוריים ועוד. אפשר לדמות מילתא למילתא (-דבר לדבר), וזה נותן לך להבין שסדנא דארעא חד הוא, כלומר שכל העולם יסודו הוא אחד.

"יש סוגיות שלמות במסכת בבא בתרא בהלכות שכנים ונזיקין, מה שקשור לאגף ההנדסה אצלנו; ישנן סוגיות שלמות אחרות על זיהומים שקשורות כמובן לאגף איכות הסביבה (סוגיית חרדל ועוד), וכשלומדים את אותן סוגיות שמזכירות את נושא איכות הסביבה או את שאר השאלות שעולות, כמו נושא התנהלות כלכלית נבונה ונכונה, לומדים איך להתייחס לכל נושא. 'הפוך בה והפוך בה', צריך רק לחפש, וכבר מוצאים בגמרא את הכל".

סא"ל הרב רם משה ראב"ד
רב חיל האוויר
חילך לאורייתא

"אני נמנה על מעגל לומדי הדף היומי", מספר הרב ראב"ד, "אבל אני חייב לספר מעבר לזה: במחזור האחרון של הדף היומי התחילו בחיל האוויר ללמוד בכל הבסיסים דף היומי. זה דבר שלא היה אף פעם, והיום לומדים בכל בסיס בחיל האוויר דף גמרא יומי.

"עד אז היו רגילים לשמוע שיעור בהלכה או סיפורים מפרשת שבוע, ואנחנו הכנסנו את עניין הדף היומי, ויש מגידי שיעורים שבאים בכל יום ומוסרים שיעורים בבסיסים לעשרות לומדים.

"למעשה, התחלתי את זה עוד כשהייתי סגן רב חיל האוויר, ומיסדתי את זה אז בכל חיל האוויר, והמשכתי בכל הכח כשמוניתי לרב חיל האוויר. חיל האוויר הוא החיל עם הכי הרבה שיעורים מכל החילות בצבא.

"הקריה בת"א, למשל: זהו מקום אינטנסיבי עם הרבה דיונים ולא היה שם שיעור מעולם, והרה"ג חיים הורביץ הקים שם שיעור דף היומי. לא נמצאים שם בני תורה, אלא אנשים שאינם ממקומות חרדים או שלמדו בישיבות.

"בעלי הכיפות שם הם בעיקר כאלה שהתחזקו בצבא, והיה צורך לתת עבורם 'טעם' בשיעורים. והרב הורביץ, לדוגמא, אכן יודע לתת טעם בשיעורים הללו, להביא בהם דוגמאות מהחיים".

הרב ראב"ד מוסיף לספר: "בכל פעם שמסיימים מסכת, דאגנו לערוך אירוע 'סיום', כדי לרומם את השיעורים הללו, כמו שמרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן אמר - שסיומי המסכתות הם יותר בשביל לגרום לאנשים נוספים להצטרף למעגל הלומדים. את סיומי המסכת בקריה, למשל, עשינו תמיד בנוכחות גדולי ישראל.

"עשינו סיום פעם בבית מרן הגר"ח קניבסקי, פעם בבית מרן הגראי"ל שטיינמן, ואף הבאנו לסיומים בקריה את הרה"ג יעקב אדלשטיין והרבנים הראשיים הגר"י מצגר והגר"ש עמאר, וזה אכן הביא עוד ועוד לומדים לשיעורים.

"לאחר שכל הרבנים נשאו דברים על חשיבות הלימוד. אנשים שלא היו קשורים בכלל ללימוד, התחילו ללמוד. יש אפילו מקומות שכאשר מגיד-השיעור לא מגיע, אחד מהלומדים שבעבר לא פתח בכלל דף גמרא, מוסר במקומו את השיעור".

הרב צבי הורביץ על רקע כלא מעשיהו

אריה ברונר
זמר ומקים השיעור לאמנים
עצת ה' לעולם תעמוד

"את שיעור 'הדף היומי' לאמנים וזמרים יזמתי בדיוק לפני 7 וחצי שנים", מספר אריה ברונר. "חזרתי אז מהופעה במסגרת סיום הש"ס במחזור הקודם, וראיתי את השמחה הגדולה שם ואת הלומדים שכל-כך שמחו בשמחת התורה.

"מתוך הרושם האדיר הזה הרמתי טלפון לידידי הטוב המפיק דוד פדידה, עוד באמצע אותו הלילה. אמרתי לו שאני רוצה לפתוח שיעור במחזור החדש החל ממסכת ברכות, ולהקים שיעור בדף היומי לאנשים שקמים בזמן 'בוקר שלנו', האמנים, לא בזמן הבוקר הרגיל של שאר האנשים, כלומר שיעור המיוחד לאנשים שעובדים בלילה.

"אחרי כמה שעות הוא חזר אליי ואמר לי שיש לו מגיד שיעור טוב עבורנו, והוא הרב דודו נדב (שבעצמו מוזיקאי). קבענו שיעור בב"ב, לשעה 12 וחצי בצהריים, וזה ב"ה התחיל ובאו הרבה מאד, והייתה לזה הצלחה גדולה".

7 וחצי שנים בדיוק 'שיעור האמנים' קיים, אך מוסרי השיעור התחלפו כמה פעמים עם השנים. "אחרי כמה שנים מפתיחת השיעור הרב נדב פתח ישיבה בירושלים, ואז החליף אותו הרב מאיר פדידה, משגיח בישיבה בב"ב. לאחר מכן מסר תקופה את השיעור הרב חיים הורביץ, וכיום מגיד השיעור שלנו הוא הרב אלכס לבל, שהמשתתפים מאד אוהבים אותו", מספר ברונר.

"מה שמיוחד בשיעור הזה הוא שהוא מועבר בצורה מאד מעניינת, שהרב נדב השריש אותה: מה אנחנו כבני אדם לומדים מהתורה ומהסוגיות שאנו לומדים, למעשה, להתנהגות, עם דגש על מה עומד מאחורי הדברים, וזה ב"ה מאד מעניין ומושך".

שבע וחצי שנים עברו ועם הזמן נשרו מספר משתתפים אך התחלפו ובאו אחרים. "בכל זאת, זה אמצע היום", מסביר לנו ברונר, "אבל יש גרעין קשה שנשאר מהתחלה, ובעז"ה השבוע תהיה אצלנו מסיבת סיום הש"ס גדולה עם כל הרבנים שמסרו את השיעור במשך השנים. אגב, פעם אחת אפילו הגיע מרן הגר"ח קנייבסקי לשיעור, בשביל לחזק את הלומדים".

'שיעור האמנים' אף עבר מספר מיקומים במהלך השנים, וכיום הוא נמסר בבית כנסת 'הווילה' ברחוב מוהליבר בב"ב. גם שעות השיעור התקדמו, וכיום השיעור מתחיל ברבע לשתיים בצהריים.

"השיעור התחיל למעשה בהשתתפות מוזיקאים, צלמים ועוד אמנים", מוסיף ברונר, "אך עם הזמן הצטרפו גם אחרים שהשעה נוחה להם, ואהבו את ההגשה המיוחדת של השיעור, בו משתתפים כ-30 איש".

הרה"ג צבי הורביץ
מג"ש בבתי הכלא
שיעור לשוטרים ולאסירים

"באגף התורני של כלא איילון ברמלה, שם אני מוסר שיעורים, יש בערך 60 איש, ויש שם לומדים מאד מעניינים. באיילון יש מקסימום אבטחה, כלומר מדובר באסירים עם מעצרים ממושכים מאד ללא חופשות.

יש שם בין השאר אחד שהרג ארבעה ערבים לפני כמעט 30 שנה, בגיל 17, והיום הוא בגיל 45 כאשר לפני חודשיים הוא יצא לחופשה בפעם הראשונה.

"לימוד הדף היומי ממש החזיר אותו בתשובה. פגשתי אותו לפני 6 שנים, אז התחלתי שם את השיעורים, בשיעור הראשון הוא עוד עשה לי בעיות, והיום הוא כבר ה'שומר ראש' האישי שלי ואף מוסר שיעורים במקומי בשישי-שבת. ממש רואים איך הוא השתנה מקצה לקצה", מספר הרב הורביץ.

איך מעבירים שיעורים לאנשים שחלקם יושבים בכלא על עבירות חוק קשות מאד, שאלנו. "אלו לא בהכרח אנשים שלא מבינים מימינם ומשמאלם", מסביר הרב הורביץ. "יש שם, למשל, אדם שומר תורה ומצוות ששולט בגמרא ובראשונים ואחרונים על כל הש"ס. הוא רציני מאד, ובחצי שנה הראשונה אף רצה להראות כמה הוא יודע ו'התנגח' עמי בשיעור.

"אחד הדברים הקשים בשיעור, למשל במעשיהו, הוא שיושב לך אחד למשל כמו הרב בניזרי, אנשים מכובדים מאד בגילאי ה-50-60 שמבינים עניין, ומהצד השני אדם כמו משה קצב (שאגב לא פספס שיעור מאז שנכנס לכלא), שהידע שלו ושלהם בגמרא שונה לחלוטין.

"אחד לא מבין מה זה ייבום, כשהשני כבר מביא את הרשב"א שסותר וכבר שואל עליו. אני צריך לשלב בין אלה ששואלים 'אם כבר בייבום עסקינן', לאלה שנמצאים בשיעור בשביל לברר מה מברכים על גמבה.

"זו משימה לא קלה, ואני גם מגיע הביתה סחוט רגשית, כי אני גם מנסה לעזור לחלקם, מאחר שהמצב שלהם כואב מאד. בשיעור אני צריך לסגור את כל הרגשות האלה בתוך קופסה ולהרגיש שאני מוסר שיעור בכולל.

"אני ממש מדמיין כאילו אני בכולל חזו"א, עם כל ה'ברען' והניגונים, והלומדים נהנים מזה מאד. אחד אמר לי פעם שהוא לא ממש לומד, אבל זה מזכיר לו את הישיבה מלפני 15 שנה. 40 איש מתווכחים בלימוד במעשיהו בשיעור, זה משהו מדהים".

לא מפחיד לשבת לצד אסירים שחלקם 'מסוכנים'?

"בהתחלה אכן הייתה עלי שמירה, אבל כשראו בשב"ס שהמשתתפים אוהבים אותי וסה"כ רוצים בי, זה הופסק. אם אני לא מגיע יום אחד לשיעור, כבר יש לי עשר שיחות טלפון ממספר שאתה לא יכול לחזור אליו... בעבר חשבתי שהשיעור ייקח לי 40 דקות, כמו במקומות אחרים, אבל הסתבר לי שבפחות משעה וחצי לא ניתן למסור שיעור בכלא. אבל זה מהנה לראות איך אנשים משתנים מקצה לקצה".

מלבד השיעורים בכלא, הרב הורביץ מוסר שיעור נוסף במרחב הארצי של המשטרה ברמלה. פעם שאל אותו מישהו אם נכון לכנותו 'הרב של השוטרים והגנבים'. "ייתכן", השיב לו הרב הורביץ, "אבל מי השוטר ומי הגנב כבר אתה תחליט, כי אני התבלבלתי".

הרב רמי ראבד מוסר שיעור לחיילים

הרה"ג מרדכי גנוט
מחבר לוח 'דבר בעתו'
עת ללמוד

הרב גנוט מוסר מידי ערב שיעור בדף היומי לעשרות אברכים בבית כנסת בבני ברק. מה ההרגשה לסיים כל כך הרבה פעמים את הש"ס, שאלנו את הרב, שעסוק ברוב היום בכתיבת הלוח 'דבר בעתו'. "ככל שחוזרים על השיעור", הוא אומר, "מרגישים בשלים לקראתו, במיוחד אם מכינים את השיעור מכל ההיקפים – תוספות, רש"י וראשונים.

"הלימוד בדף היומי הוא לכל אחד מישראל. גם אחד שאינו מבין את כל השיעור, מוטב שיבין אפילו חצי, ואם לא חצי לפחות רבע, וכך אט אט הוא מסתגל לתנאים, ולאחר שמגיד השיעור מצליח לרתק אותו מסביב, הוא מתייצב מידי יום ביומו ומתמיד בכך, בסופו של דבר הוא נכנס לאווירה. תמיד ראוי למגידי השיעורים להשתמש בקסם האישי, בווארטים או בסיפורים מאלפים".

האם למוסרי השיעורים בדף היומי למוסרם בבקיאות או בעיון?

"רצוי ללמוד בבקיאות", הוא משיב, "אך מוטב להביא השוואות ממקומות אחרים בש"ס או בראשונים ולשלב עיון, על מנת לתת לשיעור טעם נוסף, שייתן עמקות וטעם נוסף ללימוד היומי".

איך היה עדיף ללמוד, בחברותא או בשיעור?

"זה אינדיבידואלי. יש כאלה שמעדיפים את האווירה של ה'ביחד', מה שמוסיף לחיות, ולעומת זאת אחרים יעדיפו ללמוד בחברותא. אנחנו בשיעור מלכדים יחד את ציבור המשתתפים ברכות ובמשי. מסבירים להם כי הדבר משפיע על סביבתם, על חתניהם וילדיהם, ומשתדלים לשלב ווארטים שנותנים תרומה משמעותית לאופי השיעור".

מה הייתם אומרים למתחילי הש"ס במחזור הנוכחי?

"הם נכנסים לשרשרת התורה של עם ישראל. 'אינו דומה מרובים המקיימים את התורה למיעוטים המקיימים את התורה'. ולמסיימים נאמר: אשריכם ישראל ואשרי יולדתכם, באמתחתכם ישנן זכויות רבות ועליכם לחוש גאווה, 'ויגבה ליבו בדרכי ה'".

איך אפשר לעמוד בניסיון וללמוד שבע וחצי שנים, גם בזמנים קשים?

"אכן, הניסיון לא פשוט. אצלנו בשיעור למדנו בכל ערבי החגים, בתשעה באב, בצומות, בשמחות ועוד, ואכן דווקא העמידה בזמנים והרצון העז להתמיד, הופכים את המעטים לנוטלים שכר כולם, ולמקבלי הערכה יתרה בקרב בני משפחתם".

יוסל'ה אייזנבך
מחנך ובדחן
שאלה של חינוך

יוסל'ה אייזנבך, בדחן חסידי מפורסם מבית שמש, משמש גם כמחנך בעיר. מידי צהרים הוא לומד את הדף היומי עם חברותא, בשכונת רמה א' בבית שמש. עתה, הוא זוכה לסיים את הש"ס, לאחר ששקד והתמיד מידי יום ביומו.

אייזנבך, כדרכו, משמח את השומעים וחייב לפתוח באנקדוטה משעשעת שקשורה לדף היומי. "שני סוגי אנשים הולכים לנפוש בבית מלון טברייני בבין הזמנים. סוג אחד מסתובב בבר האוכל ולא יודע מאיפה לקחת. במשך שעה ארוכה הוא מתלבט על סוג האוכל שיכניס לפיו, ויש גם אנשים שמעלים על הצלחת מכל הבא ליד.

"אם נעקוב אחר שניהם, נראה שהאחד טרוד, עסוק ולחוץ. הוא מגיע לחדר האוכל אחרי תפילת שחרית חטופה ללא כל כוונה. יש לו דחף פנימי המסיר את החיות, ומשכך הוא טורף בראוותנות את האוכל הבא לפיו.

"לעומת זאת, האברך שנם את שנתו בנעימים, התפלל בדבקות לה' יתברך - הוא כבר קיבל את החיות שלו, קיבל את סיפוקו הרוחני. משהגיע לבר, יש לו את כל הזמן שבעולם לבחור בין סוגי התבשילים, מתוך יישוב הדעת, ובמתינות קומה הוא מתיישב לאכול".

אייזנבך מוסיף: "שואלים אותי, תראה את ההבדל, איזה שידוכים טובים ומיוחסים עושה בעל הבית פלוני. איך הוא עושה זאת? התשובה היא - בחינוך הילדים, ולא בכסף שמזרים ה'בעל'בת' שעובד לפרנסתו וחוזר סחוט לעייפה לביתו. הילדים מביטים באבא, שמיד לאחר העבודה המפרכת הולך ללמוד דף היומי בערב, והמסר החינוכי חודר לילדים. אבא, שעייף הוא, הלך ללמוד תורה, התורה נר לרגליו".

אייזנבך מוסיף ומספר על אחיו שאף הוא זוכה לסיים את הדף היומי. "אחי הספיק לסיים ששה סדרי משנה - לאחר שניצל את הזמן הפנוי בהמתנה ברמזורים", הוא אומר.

יואל גולדשטיין
מעצורי יפן
"זה מה שהחזיק אותי"

עצור יפן לשעבר, יואל גולדשטיין, היה כלוא מאחורי סורגים ביפן במשך יותר משלוש שנים. לרגל סיום הש"ס, בשיחה ל'שביעי' הוא מגולל את הקשיים שליוו אותו, ועל מה שעזר לו בין כתלי בית הכלא.

"מה שהחזיק אותי היה הדף היומי", הוא משחזר. "אני למדתי אותו בכלא בתנאים הכי קשים, הגמרא היא שנתנה לי את החיזוק. סדר היום בבוקר הוא שהעצורים קמים ונוטלים ידיים, ובשמונה יש ארוחת בוקר. בסיוע העסקנים, קיבלנו מידי יום לחם כשר, מים ובננה, ולאחר מכן התיישבנו על המחצלת ושקדנו על מסכתות הש"ס.

"הייסורים שפקדו אותי מבעד לסורגים, לא הצליחו לשבור את רוחי. הספקתי לסיים מספר מסכתות במהלך שהותי בכלא. הספקתי, למשל, לסיים ולערוך 'סיומים' על מסכתות ברכות, קידושין, ביצה, גיטין ועוד.

"לאחר השחרור, ולמרות השמחה שפרצה גבולות, לא שכחתי לשבת וללמוד את הדף היומי. בשכונת מאה שערים בירושלים המשכתי לשקוד על לימוד הדף. ועתה עם סיום הש"ס, אין שמחה יותר גדולה מזאת, ושמחתי תושלם ברגע שחברי השלישי ישוחרר לחופשי".

פנחס גרוס
סגן ראש עיריית אלעד
הבטחתו של האדמו"ר

פנחס גרוס הוא סגן ראש עיריית אלעד

אריה ברונר

מנהל 'מפתח' סניף אלעד ויו"ר הנהלת מוסדות צאנז באלעד. בכל בוקר, בין 8 ל-9, הוא לומד חברותא בדף היומי, במסגרת שיעורי תורה של קהילת צאנז בעיר.

גרוס יושב מדי בוקר, זונח את שאר העיסוקים, ולומד עם החברותא שלו, מרדכי לייזר שוורץ, מבעלי 'המסעדה היהודית' בבני ברק. גרוס מדגיש באוזנינו כי לצד העיסוקים הפוליטיים בעירייה, הוא מקדיש את הזמן הפנוי ללימוד התורה. "אני מתרפק על הימים היפים בישיבת טשעבין בירושלים, בהם שקדתי על דף הגמרא יום וליל. וגם כיום אני חש סיפוק רוחני מידי בוקר. בלי ללמוד דף גמרא, אי אפשר להצליח.

"כ"ק האדמו"ר מצאנז", מוסיף גרוס ומספר, "הגיע לאלעד לפני כשנה, ועלה לבית של אחד החסידים. בסוף הביקור האדמו"ר עשה איתו תנאי שילמד בכל יום בבוקר יחד עמו את הדף היומי, ומאז האברך והאדמו"ר אכן לומדים את הדף היומי מידי יום באלעד. האדמו"ר אמר לי: הלוואי שאני אבוא בכל יום לעוד אברך, אבל אין לי את הכח לכך".

שמואל יצחקי
חבר מועצת עיריית ירושלים
ממשיך לשמור על הגחלת

"לצערי אני פוליטיקאי", מקדים ואומר שמואל יצחקי, חבר מועצת העיר ירושלים, "אבל ב"ה אני מסיים עתה את הש"ס במסגרת הדף היומי. זכינו וזיכנו הבורא יתברך ללמוד מידי בוקר את הדף היומי בבית המדרש ברחוב שמואל הנביא בירושלים, בחסותו של רב השכונה, הגאון רבי יצחק כהן, שמוסר את השיעור בכבודו ובעצמו בהשתתפות רבים מתושבי השכונה".

השיעור בו משתתף יצחקי, מתקיים בכל ערב בין שמונה וחצי לתשע וחצי. "עם כל טרדותיו של הרב", אומר יצחקי, "בימים הכי קשים כמו בתשעה באב, או בחג השבועות

משה אבוטבול

הוא מתמסר לצאן מרעיתו ומגיע במסירות לשיעור. במקרים בודדים הוא שולח ממלא מקום.

"כמי שחונך ולמד בישיבת פורת יוסף בהנהגת רבי יהודה צדקה ורבי בן ציון אבא שאול שקרא לי 'בני', אני לא מפסיד יום שהוא בלי תורה. לפוליטיקה נקראתי על ידי מרן הגר"ע יוסף, אבל למרות התפקיד אנו ממשיכים לשמור על הגחלת.

"בתחילה למדתי בכולל 'שושנים לדוד', וכיום אני בשיעור האמור. אני מרגיש סייעתא דשמיא שמלווה אותי לאורך היום, בעיקר בנושא חינוך הילדים. הלימוד מקרין על הבית, והאושר הוא רב".

ניסים זאב
ח"כ, ממקימי תנועת ש"ס
"התחייבתי"

ח"כ ניסים זאב (ש"ס), ממקימי תנועת ש"ס, מתגורר ברחוב מנחת יצחק בירושלים. זאב כבר הספיק לסיים את הש"ס. "משחר נעורותי למדתי את הש"ס עד שב"ה סיימתי את כולו", הוא מספר.

"כיום, מידי יום אני יושב עם ילדיי ולומד את הדף היומי. והאמת שעוד לפני שנכנסתי לפוליטיקה, כל חודש הייתי מסיים מסכת. נבחנתי בכל המסכתות אצל גדולי ישראל. 'זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים'.

"מרן הגר"ע יוסף בחן אותי במסכתות עוד לפני 45 שנה, כשהייתי בן 10 שנים. בגיל 15 כבר הייתי מגיע לשיעורים שלו. כיום, עיקר הלימוד שלי בבית. קירות סלון ביתי ספוגים בדפי הגמרא - מה שמותיר את החותם על חינוך הילדים. בשבת אני מספיק ללמוד ארבעה-חמשה דפים".

רק לאחר שקנה את תורתו, נכנס זאב לפוליטיקה. השבוע, ח"כ זאב התחייב לרעייתו להמשיך ולהתמיד בלימוד הדף היומי, עם תחילת הלימוד במחזור החדש, במסכת ברכות. ■